

Besættelsestiden 1940-1945

Lars Ellgaard · Monday, October 28th, 1940

Besættelsen i Brøndby og på Vestegnen

Da tyskerne besatte Danmark den 9. april 1940, rykkede tyske tropper mod København ad Roskildevej. De var tidligt om morgenen gået i land i Korsør, og den motoriserede enhed kørte hurtigt frem over Sjælland. Tyskerne havde regnet med modstand ved Vestvolden trods det, at befæstningen var nedlagt 20 år tidligere.

Under hele besættelsen, fra 1940 til 1945, var der tyskere mange steder på Vestegnen. Allerede i 1940 beslaglagde de Avedørelejren, og fra 1944 var der tyske soldater på Vestvolden. Hen mod krigens slutning blev jernbanen mellem København og Roskilde bevogtet af tyskere – især hjemsendte soldater fra fronterne i Europa, der ikke kunne bruges i aktiv krigstjeneste.

Flere af Vestegnens industrivirksomheder producerede materialer til det tyske militær og var derfor oplagte mål for **sabotage**. Disse fabrikker blev skarpt bevogtet, dels af tyske soldater, dels af danskere, der sympatiserede med tyskerne. Det gjaldt f.eks. fabrikken Carltop i Rødovre, Halkjærs Fabrikken i Hvidovre, Globe i Glostrup, cykelfabrikken Globus i Brøndbyøster og den tyskejede fabrik Nordwerk, der havde en afdeling i Avedøre. På trods af bevogtningen lykkedes det alligevel modstandsbevægelsen at rette angreb mod disse virksomheder.

Modstandskampen

Modstanden mod den tyske besættelse foregik på mange måder. I krigens første år samledes man til "alsang", dvs. møder med dansk fællessang, der skulle styrke sammenholdet og holde fast i den danske identitet. Alsangen foregik f.eks. på Hovedvejen i Glostrup eller i Damhuskroens have. For Vestegnens befolkning var besættelsesårene en tid, hvor hverdagen naturligvis var præget af de anderledes forhold. Men for mange mennesker var der lettere adgang til f.eks. fødevarer, end man havde i byerne. I mange tilfælde kunne man købe varer direkte hos landmænd og gartnere. Manglen på f.eks. brændsel blev dog mere og mere kritisk hen mod krigens slutning. I foråret 1945 måtte der skrues ned for varmen på skolerne, og gymnastik, husgerning og sløjd måtte foregå i uopvarmede lokaler. Aftenskole og idræt efter skoletid blev indstillet.

Transport

Transporten blev også vanskeligere. Togene kørte i krigens sidste år efter en stærkt reduceret køreplan, og det samme gjaldt rutebilerne. I april 1945 kørte hestebusruten

mellem Ålholm Plads og Glostrup kun tre gange om dagen. En vognmand begyndte i 1944 kørsel med hestevogn fra Glostrup Station til Brøndby Strand, og også skolebussen, der bragte børn fra Brøndby Strand til Brøndbyvester Skole, blev hestetrukket.

Modstandsgrupper på Vestegnen

Først i 1944 dannedes egentlige **modstandsgrupper på Vestegnen**. Rødovre, Hvidovre, Glostrup og Brøndbyerne udgjorde afsnit 6 i den københavnske region i modstandsbevægelsens organisation. I foråret 1944 fik afsnittet premierløjtnant Arthur Nielsen som leder, men han blev dræbt under en kamp med tyskerne den 28. februar 1945. Han opholdt sig i skjul i en villa i Hvidovre. Det tyske politi, Gestapo, havde opdaget skjulestedet, og efter en voldsom kamp blev Arthur Nielsen skudt. Gestapo gennemgravede derefter husets have for at finde skjulte våben og sprængte til sidst hele huset i luften.

Modstandskampen fortsatte efter en reorganisering, hvor der blev dannet fire lokale kompagnier. Det ene, Glostrupkompagniet, omfattede i oktober 1944 en deling i Brøndby Strand og Vallensbæk Strand, to delinger i Glostrup, to delinger i Herstedvester (hovedsagelig omkring Vridsløselille), en deling i Brøndbyvester og en deling i Taastrup. Chefen for kompagniet, løjtnant Petersen, blev i oktober 1944 arresteret af tyskerne, og premierløjtnant H. G. P. Jensen, der boede ved Brøndby Strand, overtog ledelsen.

Manglen på våben var et stort problem for Vestegnens modstandsfolk. Man forsøgte at finde en egnet plads, hvor man kunne modtage våben, nedkastet af engelske fly. Det lykkedes at udpege en plads ved godset Benzonsdal sydvest for Taastrup. Pladsen fik kodenavnet "Frida", og man lyttede efter kodemeddelelsen "Hilsen til Frida" i den engelske radio, men pladsen nåede aldrig at komme i brug inden befrielsen.

Det var ikke de lokale modstandsbevægelser, der lavede de meget spektakulære aktioner på Vestegnen, som f.eks. spængningerne af fabrikkerne Globe og Globus. De blev udført af københavnske grupper af frihedskæmpere, f.eks. fra organisationen BOPA. Derimod var det sandsynligvis lokale folk, der stod bag angreb mod mindre virksomheder og håndværkere, der arbejdede for tyskerne.

Sabotage på Globusfabrikken udløser folkestrejke i København

Aktionen mod **Cykelfabrikken Globus** var en væsentlig årsag til, at der opstod alvorlige uroligheder i København i sommeren 1944. I den såkaldte folkestrejke protesterede københavnere mod de repressalier, som den tyske besættelsesmagt indførte, f.eks. afbrydelse af vandforsyning og standsning af leverance af fødevarer til byen. Tusinder flygtede ud af København, og selv om tyskerne forsøgte at standse dem ved Vestvolden, var presset for at komme ud af byen for stort. Mange af Vestegnens landmænd og gartnere stillede sig op ved udfaldsvejene, f.eks. langs Roskildevej, og tilbød friske grøntsager, mælk m.m. Glostrup Station blev samlingspunkt for store menneskemængder, fordi det herfra var muligt at komme med tog ud i landet.

Jernbanen mellem København og Roskilde blev flere gange under krigen udsat for sabotage. Ikke så meget ved sprængning af skinnerne, som ved direkte angreb på tog, der kørte på strækningen. Ét af besættelsestidens meget omtalte togoverfald fandt sted ved Brøndbyøster i 1945, hvor et tysk ammunitionstog blev forsøgt standset. Aktionen mislykkedes, og kostede to frihedskæmpere livet.

Københavns omegn fungerede på mange måder som en slags fristed for medlemmer af modstandsbevægelserne, der havde brug for at gå under jorden. Men de var alligevel ikke altid i sikkerhed, dels fordi tyskere opholdt sig derude, dels fordi der bl.a. i Glostrup og Brøndbyerne boede en del danske **nazister**. Ved flere lejligheder kom det til sammenstød og endda til skyderi og drab. I september 1944 blev to mænd likvideret på Nørre Allé i Glostrup. Den ene var et leder i "Schalburgkorpset", der organiserede danskere, der sympatiserede med tyskerne, og som udførte den såkaldte "schalburgtage" (modterror) mod den danske befolkning. Den anden person, der blev skudt, var medarbejder ved et nazistisk tidsskrift. Likvideringen blev ikke udført af lokale modstandsfolk, men af medlemmer af sabotageorganisationen BOPA.

DNSAP indretter hovedkvarter for dele af Sjælland i Brøndbyvester

I Brøndbyvester indrettede det danske, nazistiske parti, DNSAP, hovedkvarter for dele af Sjælland i et nedlagt gartneri. Ejendommen blev senere brugt af Schalburgkorpset til øvelsesformål. Et fremtrædende medlem af det danske nazistiske parti boede i Brøndbyvester, hvor han havde købmandsforretning. I april 1945 ville frihedskæmpere likvidere ham, men forsøget mislykkedes, og i stedet blev en ung modstandsmand skudt og dræbt.

Krigens sidste tid

20. april 1945 indtraf der skyderi mellem sabotører og tyskere på Roskildevej ud for Brøndbyøstervej, og en frihedskæmper blev dræbt, mens en anden nåede at flygte. Episoden havde ikke nogen umiddelbar årsag, men skyldtes sandsynligvis misforståelser. Det var medlemmer af modstandsgruppen BOPA, der på cykel var på vej ad Roskildevej til Glostrup, hvor de havde planlagt at sprænge tyske militærlastbiler i luften. Ud for Brøndbyøstervej passerede de et par tyske soldater.

Hvorfor de kom i klammeri, ved man ikke, men pludselig åbnede modstandsfolkene ild mod tyskerne, og det kom til skyderi ved krydset mellem Roskildevej og Brøndbyøstervej. Tyskerne søgte dækning i grøften, men én af dem fik fat i sin pistol og skød den ene af modstandsmændene, den kun 20-årige **Bjarne Louis Hansen**, der blev dræbt. De tre øvrige tog flugten ind i havekolonien Landlyst og forsvandt. En mindesten ved Korsdalsvej markerer i dag stedet for den dramatiske begivenhed.

Efter at tyskerne havde opløst det danske politi i september 1944, steg kriminaliteten voldsomt. I de fleste kommuner blev der oprettet frivillige - og senere kommunale - vagtværn, der patruljerede om aftenen og om natten for at sikre lov og orden. Befrielsen den 5. maj 1945 blev en festdag på Vestegnen. Dog ikke i Brøndbyøster, hvor en tragisk misforståelse førte til ildkamp mellem frihedskæmpere og tyske

soldater, der var indkvarteret på Brøndbyøster Skole. Formentlig ved et uheld gik et våben af, og det troede tyskerne var starten på et angreb mod skolen. Episoden kostede fire danskere livet.

This entry was posted on Monday, October 28th, 1940 at 10:25 am and is filed under [You can follow any responses to this entry through the **Comments \(RSS\)** feed.](#) Both comments and pings are currently closed.